
RECENZE

Vývoj osobnosti

Carl Gustav Jung

JUNG, Carl Gustav. *Vývoj osobnosti*. 280 stran, ISBN 978-80-262-1954-5. Praha: Portál 2022.

Tadeáš Samuel Zborník

e-mail | t.s.zbornik@gmail.com

Recenzent je doktorandem na Klinice adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze.

Kniha, kterou tvoří soubor přednášek a esejů, je sedmnáctým svazkem Jungových sebraných spisů a v českém jazyce vychází poprvé. Poskytuje hluboký a komplexní pohled na psychologii a její aplikaci v oblasti výchovy a vzdělávání. Jungův jedinečný přístup k tématu zahrnuje jeho úvahy o nevědomí, sexualitě, rozvoji osobnosti a dynamice mezi učitelem a studentem. Obsah knihy je rozdělen do osmi kapitol, které popisují vývoj od počátečních roků života. Psychický zákon je zde podle něj regulován tzv. „biogenetickým zákonem“, zformulovaným německým biologem Ernstem Haeckelem (1834–1919), podle kterého ontogeneze v raných vývojových etapách je rekapitulací fylogeneze. Jung zákon aplikuje na vývoj těla i na vývoj duše. Na základě kazuistik jsou v knize popsány typologie dětských psychických poruch. Jungovi se podařilo přiblížit širší veřejnosti problematiku vývoje osobnosti pohledem analytické psychologie. Rozlišil pět skupin poruch, kam zařadil duševně defektní děti s nízkou úrovní inteligence a myšlení, dále děti morálně defektní, epileptické, neurotické a psychotické.

Významným aspektem Jungovy práce je jeho zkoumání a rozvíjení pojetí procesu vývoje osobnosti jako konceptu individuace. Každý jedinec má v sobě vlastní „vnitřní zákon“, který ho vede k jedinečnému vývoji, a Jung tvrdí, že ignorování tohoto vnitřního zákona vede k nevědomosti o účelu vlastního života. Kniha je součástí jeho pokročilé práce na téma psychologie a seberealizace. Proces individuace je klíčovým aspektem v jeho psychologickém modelu. Podle Junga rozvíjí jedinec svůj potenciál a postupně utváří vlastní identitu a stává se „celým“, tj. integruje různé aspekty svého vědomí a nevědomí. Jungovo zkoumání vlivu nevědomí na individuální vzdělávání a jeho analýza dynamiky manželských vztahů nabízí další vhled do jeho komplexního a hlubokého uvažování o lidské psychice.

První kapitola „O konfliktech dětské duše“ vyšla poprvé v roce 1910, kdy byl Jung aktivním členem psychoanalytického hnutí. Tato kapitola obsahuje kazuistiku čtyřleté dívky. Druhá kapitola „Úvod k Analýze duše dítěte od Frances G. Wickes“ je předmluvou ke knize Wickesové z roku 1931. Ve třetí kapitole „Význam analytické psychologie pro výchovu“ z roku 1923 formuluje Jung teorii o poznání biologické struktury duše a vývoj dítěte z nevědomého stavu k uvědomění. Čtvrtá kapitola, nejobsáhlejší z knihy, z roku 1924 „Analytická psychologie a výchova“ je souborem tří Jungových přednášek, ve kterých uvádí vlastní dělení dětských psychických poruch, které jsou ilustrovány kazuistikami, druhá část obsahuje kritiku jednostrannosti vývojových teorií Freuda a Adlera a třetí části kapitoly tvoří přednáška o rozdílu mezi vytěsněním a potlačení a zabývá se vznikem osobního nevědomí. Pátá kapitola „Nadaný“ je textem, který byl uveřejněn v roce 1946 a zabývá se vlivem školy na děti s nadprůměrným nadáním. Šestá kapitola publikována v roce 1971 „Význam nevědomí pro individuální výchovu“ je Jungovo rozlišení tří typů výchovy: výchova příkladem, výchova kolektivní a výchova individuální. Sedmou kapitolou knihy je esej „O vzniku osobnosti“, která byla vydána poprvé v roce 1934 a Jung zde popisuje osobnost výjimečného jedince, jež se vyznačuje vědomím vnitřního poslání, které umožňuje vystoupit z davu a ukazovat druhým cestu. Poslední, osmou kapitolou je esej „Manželství jako psychologický vztah“, která byla zveřejněna v roce 1934 a popisuje v ní existenci vědomí jako podmínku vzájemného vztahu, zabývá se obrazem rodičů jako nevědomých archetypů anima a animy, vztahem ženy k otci a muže k matce.

Celkově lze tuto část Jungova díla charakterizovat jako zásadní k přehodnocení představ o výchově a vzdělávání, kde upozornil na hluboko zakořeněné psychologické procesy, které ovlivňují naše chování a interakce. Jeho přístup je zároveň praktický a filozofický, což dělá jeho práci atraktivní pro širokou škálu čtenářů – od vědců až po rodiče a učitele. Zatímco některé z jeho teorií mohou být pro někoho kontroverzní, není pochyb o tom, že Jungův přínos v oblasti psychologie a vzdělávání zůstává nepopíratelný, přestože nikdy neformuloval ucelenou vývojovou teorii dětství a dospívání, ačkoli projevil snahu o její dosažení.

Jungova práce v analytické psychologii a vzdělání přináší řadu přístupů, které by mohly být uplatněny ve školním prostředí k prevenci problémů s chováním a emočními obtížemi, jako je pochopení dynamiky mezi učitelem a žákem. Jung zdůrazňuje také důležitost analýzy snů a kolektivního nevědomí pro pochopení psychických poruch. Učitelé mohou tato poznání využít k lepšímu porozumění svým žákům, především těm, kteří se potýkají s problémy. Jung zdůrazňuje, že jednotlivci se vyvíjejí podle svých vlastních „vnitřních zákonů“. Tento koncept může být použit k podpoře individualizovaného učení a k respektování různorodosti mezi žáky, jeho myšlenky mohou být použity k podpoře žáků v jejich individuální cestě k seberealizaci. To může zahrnovat podporu v ob-

lasti sebepoznání, sebeúcty a rozvoje kompetencí, které podporují zdravý emocionální a sociální vývoj. Učitelé mohou využít Jungovy koncepty k identifikaci a řešení psychických problémů u žáků a budou schopni lépe porozumět emočním a psychickým problémům, budou moci efektivněji předcházet problémům, jako je šikana, agresivní chování nebo sebevražedné tendence. Pochopení dynamiky vztahů a rolí nevědomí může učitelům pomoci lépe zvládat konflikty mezi žáky a podporovat harmonické vztahy ve třídě.

Jung upřednostňuje humanitní obory před přírodními vědami pro rozvoj psychiky, což může inspirovat učitele k začlenění více humanitního obsahu do jejich učebních plánů.

Jungova práce nabízí komplexní pohled na vývoj a chování člověka, který by mohl být nesmírně hodnotný pro učitele všech stupňů vzdělávání. Jeho teorie mohou poskytnout podklad pro vývoj efektivních pedagogických přístupů a strategií, které podporují pozitivní vývoj a výkon žáků.

Texty zařazené do knihy jsou ukázkou Jungova hlubokého pochopení lidské psychiky, jeho teorie a koncepty, at už je to kolektivní nevědomí, proces individuace, nebo dynamika manželských vztahů, mají nadčasovou relevanci a hluboký význam. Jungův odkaz byl a je inspirací pro generace psychologů, odborníků ve vzdělávání a všech, kteří se zajímají o pochopení lidské psychiky a dynamiky mezi jednotlivci, což jsou obě klíčové oblasti v oboru adiktologie. Jungova práce by mohla poskytnout hodnotné teoretické základy pro výzkum v oblasti adiktologie, například pro zkoumání dynamiky mezi uživateli návykových látek a jejich blízkými, nebo pro pochopení, jak se osobní a kolektivní nevědomí mohou projevit v závislostním chování. Jeho práce může inspirovat nové přístupy k léčení a podpoře těch, kteří bojují s návykovým chováním, a pomoci jim lépe pochopit dynamiku jejich vlastních vztahů a vnitřních procesů.

Jungův koncept individuace, který je klíčovým tématem v knize, může být tak přínosný pro adiktologii a psychoterapii závislostí. Individuace je proces, v němž se jedinec snaží dosáhnout svého nejvyššího potenciálu tím, že se stane „celým“, což zahrnuje integraci vědomých a nevědomých aspektů vlastního „Já“. Závislost je často považována za narušení tohoto procesu individuace. Například, může být viděna jako pokus jedince uniknout od stresu nebo bolesti spojené s nerozřešenými nevědomými konflikty. Jungova práce může poskytnout rámec pro pochopení, jak se tyto konflikty vytvářejí a jak je možné k nim přistoupit.

Důležité je poznamenat, že přestože může Jungova teorie individuace poskytnout vhled do závislosti, měla by být použita ve spojení s dalšími léčebnými přístupy a strategiemi. Jungovo dílo představuje jeden z mnoha rámců, které lze použít k pochopení a léčení závislostí, a jeho účinnost může být různá v závislosti na jednotlivých okolnostech a potřebách pacienta.